

Апотекарска пракса

ISSN 1451 - 1827

ГЛАСНИК ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

122
123

МАЈ 2019

МЕСЕЦ ФАРМАЦИЈЕ

ПОВОДОМ ДАНА АПОТЕКАРСТВА

GLUCOSPRINT®

Dodatak ishrani
Sadrži: dekstrozu, mangan i vitamin B1

Brzo i efikasno pobeđuje
svaku hipoglikemiju

AOC

Реч уреднице

Дан апотекарства, 30. април, обележен је промоцијом прве стандардизоване фармацеутске услуге. Различите активности, које представљамо у овом броју, спроведене су током априла месеца, симболично названим Месец фармације, са јединственим логом „Ваш фармацеут зна све о вашем леку“.

Позивамо вас да се и ове године укључите у обележавања Светског дана фармацеута - 25. септембар пружањем услуге провере терапије и саветовања пацијената, и представљамо резултате прошлогодишње акције спроведене у апотекама.

Преносимо најважније измене везано за поступак издавања и обнављања лиценце које су прописане новим Законом о здравственој заштити.

Поводом Светског дана свести о аутизму разговарали смо са председницом Савеза удружења Србије за помоћ особама са аутизмом.

Пратите нас путем сајта и фејсбук странице. Пријавите се на мејлинг листу Коморе како би били у току са нашим активностима.

Очекујемо Ваше сугестије, предлоге и коментаре.

САДРЖАЈ

- 4** Вести из Коморе
- 6** Пројекат ФКС - саветовање пацијената са дијабетесом
- 10** Одржане едукације
- 14** Дружење фармацеута са децом у вртићима и школама
- 18** Месец фармације - активности у апотекама
- 20** Посета домовима за негу старих лица
- 22** Обележавање Светског дана фармацеута
- 24** Нови Закон о здравственој заштити
- 26** Како препознати аутизам
- 28** Необичне индикације лекова
- 30** ФИП 2019
- 31** Календар догађаја

**Апотекарска
пракса**

ГЛАСНИК ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ФАРМАЦЕУТСКА КОМОРА
The Pharmaceutical Chamber of Serbia

СIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ISSN 1451-1827 = Апотекарска пракса COBISS
SR - ID 94777858

ГЛАВНА И ОДГОВОРНА УРЕДНИЦА Драгана Рајковић
СТРУЧНИ САРАДНИЦИ Јелена Милошевић, Николина Скорупан,
Соња Стојиљковић, Милан Ракић
ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК Небојша Ускоковић
ПРЕЛОМ И ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ Дарко Тонић
ШТАМПARIЈА Матија д.о.о., Београд
ТИРАЖ 7,300 комада
ИЗДАЈЕ Фармацеутска Комора Србије, Мутапова 25, Београд,
Србија
ТЕЛ/ФАКС +381 11 32 43 144, 32 46 795
ЕЛЕКТРОНСКА ПОШТА komora@farmkom.rs
ПОСЛОВНИ РАЧУН 325-9500900015066-04

УСВОЈЕН СЕТ ЗАКОНА ИЗ ОБЛАСТИ ЗДРАВСТВА

Народна Скупштина Републике Србије усвојила је 3. априла сет закона из области здравства, и то:

- Закон о здравственој заштити.
- Закон о здравственом осигурању.
- Закон о изменама и допунама закона о супстанцама које се користе у недозвољеној производњи опојних дрога и психотропних супстанци.

Наведени закони објављени су у “Сл. Гласник РС”, бр. 25/19 од 3. априла 2019. године, и почели су са применом од 11. априла 2019. године.

НАСТАВЉЕН РАД НА ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О КОМОРАМА ЗДРАВСТВЕНИХ РАДНИКА

Након ступања на снагу Закона о здравственој заштити априла ове године, Министарство здравља Републике Србије, у сарадњи са коморама здравствених радника, покренуло је иницијативу за наставак рада на изменама и допунама Закона о коморама здравствених радника.

Осим усклађивања са одредбама Закона о здравственој заштити, везано пре свега за

нове послове који су делегирани коморама, предложене измене имају пре свега за циљ оптимизацију и поједностављење административних поступака које воде коморе.

Први састанак Радне групе основане од стране Министарства здравља одржан је 28. маја 2019. године.

ФОРМИРАЊЕ РАДНЕ ГРУПЕ ЗА ИЗРАДУ ВОДИЧА ДОБРЕ АПОТЕКАРСКЕ ПРАКСЕ

Фармацеутска комора Србије је у поступку формирања Радне групе за израду Водича добре апотекарске праксе, како би у складу са Законом о здравственој заштити, израдила и предала документ на сагласност министру здравља, у законом прописаном року.

Законом је предвиђено да Водич добре апотекарске праксе доноси Фармацеутска комора Србије, уз сагласност министра здравља, а рок за доношење овог документа је шест месеци од ступања Закона на снагу, односно октобар 2019. године.

Предлог документа Добра апотекарска пракса из 2008. године, који је последњи пут ревидиран 2015. године, биће полазна основа за израду Водича.

SMART PHARMACY У БЕОГРАДУ

ИНОВАТИВНИ WORKSHOP
ОБЛИКУЈМО НАШУ БУДУЋНОСТ:
SMART МОДЕЛ ЗА УВОЂЕЊЕ ПРОМЕНА
У ЕДУКАЦИЈИ И АПОТЕКАРСКОЈ ПРАКСИ У
СРБИЈИ

Фармацеутска Комора Србије у сарадњи са Привредном комором Србије домаћин је "Иновативног Workshop-а" који се одржава 7-8. јуна у Београду. Теме о којима ће се дискутовати обухватају: анализу фармацеутске професије у Србији, препознавање прилика и могућности за напредак у националном контексту, квалитет едукација и квалитет услуге, континуирани професионални развој, оквир компетенција за фармацеуте у апотекама и болничке фармацеуте у Србији, као и могућности за имплементацију нових услуга у апотекама.

SMART Pharmacy програм дизајниран је као одржива, на доказима заснована иницијатива, која укључује све елементе континуираног професионалног развоја, укључујући примену и утицај на свакодневну апотекарску праксу. Аутор овог програма, који је до сада имплементриран у чак 13 земаља широм света, је доц. др Аријана Мештровић. Поред ње, биће присутан и Mike Rouse, директор Међународног одбора за акредитацију едукација у фармацији (ACPE), САД.

УЧЕШЋЕ КОМОРЕ НА ПРОЛЕЋНОМ ФЕСТИВАЛУ ЗДРАВЉА

На Пролећном Фестивалу здравља који је одржан 27-28. марта у Београду, други пут за редом активно је учествовала и Фармацеутска комора Србије. На штанду Коморе промовисане су услуге фармацеута, а у акцији је учествовало 20 фармацеута из различитих апотека. Више од 150 пацијената добило је одговарајуће савете везано за терапију коју користе и/или процену ризика за обољевање од дијабетеса.

ПРОЈЕКАТ ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ:

САВЕТОВАЊЕ ПАЦИЈЕНАТА СА ДИЈАБЕТЕСОМ

Припремила: маг. фарм. спец. Драгана Рајковић

Фармацеутска комора Србије је фебруара ове године покренула пројекат „Саветовање пацијената са дијабетесом“ и у оквиру тога иницијативу за стандардизацију услуге која се пружа пацијентима оболелим од дијабетеса. Основни циљ ове активности је да се применом медицине/фармације засноване на доказима пружи јединствена услуга у апотекама ради унапређења здравља, побољшања степена адхеренце и бољих здравствених исхода код ове групе пацијената.

За промоцију прве стандардизоване фармацеутске услуге одабран је Дан апотекарства у Србији, 30. април. С обзиром да су, сагласно одлуци организационог одбора, планиране активности обухватале више различитих сегмената, за датум одржавања прве едукације одабран је 30. март, а месец април симболично проглашен за Месец фармације поводом Дана апотекарства са јединственим логом „Ваш фармацеут зна све о Вашем леку“.

Први корак био је формирање Радне групе за увођење фармацеутске услуге – дијабетес, са задатком да изради нацрт здравствене услуге односно фармацеутске услуге-дијабетес која ће се обављати у здравственој установи апотеци, односно приватној пракси на примарном нивоу здравствене заштите.

РАДНА ГРУПА ЗА УВОЂЕЊЕ ФАРМАЦЕУТСКЕ УСЛУГЕ – ДИЈАБЕТЕС

ПРОФ. ДР САНДРА ВЕЗМАР
КОВАЧЕВИЋ, ПРЕДСЕДНИК

МАГ.ФАРМ.СПЕЦ. ТАТЈАНА
МИЛОШЕВИЋ

МАГ.ФАРМ.СПЕЦ. МИКА
СИМИШИЋ

МАГ.ФАРМ.СПЕЦ. СУЗАНА
МАРИНКОВИЋ

МАГ.ФАРМ.СПЕЦ. ЈЕЛЕНА
СТЕФАНОВИЋ ВОЈИНОВИЋ

МАГ.ФАРМ.СПЕЦ. МИЛИЦА
ЋУЛАФИЋ

ПРОФ. ДР ИВАНА ТАДИЋ

Након интензивног двомесечног рада овог експертског тима, израђен је комплетан материјал. Фармацеутска услуга код пацијената са дијабетесом састоји се од 6 различитих корака и у оквиру сваког

корака обрађује се један важан аспект дијабетеса, чије познавање од стране пацијента може значајно утицати на контролу болести и квалитет живота.

Сваки корак прати ФЛАЈЕР за пацијенте у коме се налазе детаљне информације о теми која се обрађује и УПИТНИК који попуњава фармацеут у разговору са пацијентом како би проценио његово тренутно стање и разумевање болести.

Веома је важно да на почетку пружања услуге (пре првог корака), односно на крају (након шестог корака), фармацеут у разговору са пацијентом попуни упитник

КОРАК 01

ПРИМЕНА ТЕРАПИЈЕ:

ПРАВИЛАН НАЧИН ПРИМЕНЕ И РЕЖИМ ДОЗИРАЊА ПРОПИСАНИХ ЛЕКОВА

КОРАК 02

ПРИМЕНА ИНСУЛИНА:

ТИПОВИ ИНСУЛИНА И КАРАКТЕРИСТИКЕ, ПРАВИЛНА ПРИМЕНА ИНСУЛИНА

КОРАК 03

КОНТРОЛА НИВОА ГЛУКОЗЕ И АКУТНЕ КОМПЛИКАЦИЈЕ ДИЈАБЕТЕСА:

ХИПЕРГЛИКЕМИЈА, КЕТОАЦИДОЗА И ХИПОГЛИКЕМИЈА

КОРАК 04

МЕТАБОЛИЧКА КОНТРОЛА:

ГЛУКОЗА У КРВИ, КРВНИ ПРИТИСАК, ЛИПИДНИ ПРОФИЛ, ИНДЕКС ТЕЛЕСНЕ МАСЕ И ОБИМ СТРУКА

КОРАК 05

НЕФАРМАКОЛОШКЕ МЕРЕ:

ИСХРАНА И ФИЗИЧКА АКТИВНОСТ

КОРАК 06

ХРОНИЧНЕ КОМПЛИКАЦИЈЕ ДИЈАБЕТЕСА:

ПРЕГЛЕД И НЕГА СТОПАЛА, ПРЕПОРУКЕ ЗА РЕДОВНЕ КОНТРОЛНЕ ПРЕГЛЕДЕ

на основу кога ће се проценити знање пацијента пре и након пружене услуге, а на основу кога ће се процењивати њен значај и вредност.

Препорука је да се услуга пружи пацијенту континуирано у периоду од 6 месеци, односно између две посете лекару. Међутим, динамику пружања услуга одређује фармацеут.

Комплетан материјал објављен је на сајту Фармацеутске коморе Србије.

Поред едукација које су одржане у седиштима сва четири огранака Коморе, активности поводом Дана апотекарства укључивале су и следеће:

- акције у апотекама које су фармацеути спроводили самостално или у сарадњи са локалним домовима здравља и удружењима пацијената,

- предавања и радионице у школским и предшколским установама које су биле посвећене превенцији настанка дијабетеса типа 2,

- посете домовима за негу и смештај старих лица са циљем унапређење мера самоконтроле нивоа шећера у крви.

За наше најмлађе суграђене дизајнирана је специјална бојанка „Мој фармацеут и ја“, која их на сликовит и њима прихватљив начин уводи у свет фармације и апотека.

Преко 3000 бојанки подељено је предшколцима у току Месеца фармације, а наше колеге су посетиле више од 140 школских и предшколских установа.

Маг. фарм. спец. Соња Стојиљковић припремила је предавање на тему „Како да порастемо здрави и јаки“ које је презентовано на радионицама у школама и предшколским установама, док је маг. фарм. спец. Татјана Милошевић припремила предавање за удружења пацијената на тему „Како контролисати дијабетес“.

**МОЈ
ФАРМАЦЕУТ
И ЈА**
БОЈАНКА

Детаљан извештај о горе наведеним активностима можете прочитати у овом броју. Нама остаје да заједнички радимо на имплементацији фармацеутске услуге код пацијената са дијабетесом и размишљамо о наредним корацима везано за увођење нових стандардизованих услуга. Оне јесу будућност фармацеутске здравствене заштите!

ВИРТУЕЛНА ШКОЛА ОБРАЗОВАЊА НА ТЕМУ

СТАНДАРДИЗАЦИЈА ФАРМАЦЕУТСКЕ УСЛУГЕ КОД ПАЦИЈЕНАТА СА ДИЈАБЕТЕСОМ

Радна групе за увођење фармацеутске услуге - дијабетес припремила је Виртуелну школу образовања на тему „Стандардизација фармацеутске услуге код пацијената са дијабетесом“.

Припремљен материјал обухвата уводне информације о дијабетесу, микро и макроваскуларним компликацијама ове болести и контроли, а након тога детаљне информације о сваком појединачном кораку фармацеутске услуге - потребна предзнања, појашњење упитника који попуњавају фармацеути и флајера који су припремљени за пацијенте, њихову сврху циљ, редослед пружања информација, као и кључне напомене које треба пренети пацијенту током саветовања. Такође, у оквиру материјала доступни су и сви упитници, односно флајери који су потребни за пружање ове услуге.

На овај начин реализована је иницијатива Коморе да комплетан материјал за припрему и пружање стандардизоване услуге буде доступан свим њеним члановима, а да онима коју су били у могућности да присуствују одржаним едукацијама представља подсетник и помоћ у даљем раду.

Увођење стандардизованих услуга омогућава фармацеутима да унапреде своје знање, успоставе бољи однос са другим здравственим професионалцима и пацијентима и као крајњи циљ позитивно

утичу на здравље пацијената и исход терапије. Зато вас још једном позивамо да активно учествујете у имплементацији фармацеутске услуге код пацијената са дијабетесом.

Програм је акредитован од стране Здравственог савета Србије са 5 бодова за учеснике и доступан је члановима Коморе од 27. маја ове године.

ВИРТУЕЛНА ШКОЛА ОБРАЗОВАЊА НА ТЕМУ ЗАКОНА О ЗДРАВСТВЕНОЈ ЗАШТИТИ

Фармацеутска комора Србије планира припрему пакета Виртуелне школе образовања на тему примене новог Закона о здравственој заштити, са циљем адекватног информисања својих чланова.

С тим у вези позивамо Вас да сва питања везана за примену или тумачење одређених одредби Закона пошаљете на мејл komora@farmkom.rs са назнаком: Питања за ВШО_333 и то најкасније до 15. јуна 2019. године.

ИЗВЕШТАЈ СА ОДРЖАНИХ ЕДУКАЦИЈА

СТАНДАРДИЗАЦИЈА ФАРМАЦЕУТСКЕ УСЛУГЕ КОД ПАЦИЈЕНАТА СА ДИЈАБЕТЕСОМ

Припремила: маг.фарм.спец. Јелена Милошевић

Много је студија које су доказале да је укључивање фармацеута у праћење пацијената са дијабетесом од велике користи, највише за самог пацијента, затим и за здравствени систем, па и друштво у целини.

Идејом о активнијем учешћу фармацеута у праћење исхода лечења особа оболелих од дијабетеса, Фармацеутска комора Србије се бави већ неколико година, желећи да пружи подршку колегама у пракси да дају свој драгоцени стручни допринос у свакодневном раду.

Корак даље је жеља да се начин на који се та услуга пружа стандардизује и уједначи у свим апотекама и као резултат тога је и едукација коју смо организовали, а чији је

**УКУПАН БРОЈ
УЧЕСНИКА**

814

БЕОГРАД - 268

НИШ - 202

НОВИ САД - 171

КРАГУЈЕВАЦ - 173

назив, а уједно и главни циљ увођење и “Стандардизација фармацеутске услуге код пацијената са дијабетесом”.

Одржана је у четири града, не случајно у априлу, Месецу фармације и посвећена је Дану апотекарства у Србији.

Крагујевац, 30. март

Едукација је била подељена на два дела: уводна предавања и радионица. У оквиру уводних предавања прво је било посвећено општим препорукама

Крагујевац, 30. март

о увођењу и подешавању терапије антихипергликемијским агенсима, које су одржали еминенти стручњаци: доц. др Виолета Младеновић, ендокринолог,

Београд, 20. април

Едукације су одржане у Крагујевцу 30. марта, Нишу 6. априла, Новом Саду 13. априла и Београду 20. априла и поносни смо што су изазвале велико интересовање наших колега, али и студената фармације.

Пре почетка програма континуиране едукације, у сва четири града, одржани су мини симпозијуми наших генералних спонзора, компанија **Adoc** и **Novo Nordisk**. Поред њих, едукацију су подржале и компаније **Berlin-Chemie**, **Hemofarm** и **Actavis**. Свима захваљујемо на подршци у реализацији овог пројекта и радујемо се будућој заједничкој сарадњи.

Београд, 20. април

КЦ Крагујевац (у Крагујевцу), мр сци. мед. др Селена Вукадиновић Драшковић, ендокринолог, КЦ Ниш (у Нишу), проф. др Милена Митровић, ендокринолог, КЦ Војводина (у Новом Саду) и асис. мр сци. др Миљанка Вуксановић, ендокринолог, КБЦ Звездара (у Београду).

Наредно предавање, на тему: Улога инсулина у дијабету тип 2., одржале су:

-проф. др Сандра Везмар Ковачевић (у Крагујевцу и Новом Саду) и

-проф. др Катарина Вучићевић (у Нишу и Београду), са Фармацеутског факултета Универзитета у Београду.

Завршно предавање на тему: Увођење фармацеутске услуге код пацијената са дијабетесом, које је уједно било и увод за радионицу, одржала је у сва четири града наша колегиница маг.фарм.спец. Татјана Милошевић.

Радионица је пружила прилику да се на конкретном примеру прикаже и покаже шта пацијент може да научи од апотекара и кроз које све кораке би требало да прође

Крагујевац, 30. март

саветовање наших пацијената. Важно је да постоји усаглашен приступ пацијентима, применом медицине и фармације засноване на доказима, услед рационализације времена и систематичности приступа. На располагању су нам и Смернице за фармацеуте о пен инсулинској терапији, саветовање о нефрмаколошким мерама и превенција компликација, које су уједно и основ за стандардизацију услуге коју фармацеути треба да пруже пацијентима оболелим од дијабетеса.

У радионицама су поред горе поменутих учествовале и: маг. фарм. спец., Милица Ђулафић (у Крагујевцу), маг. фарм. спец. Сузана Маринковић (у Нишу), маг. фарм. спец. Мика Симишић (у Новом Саду) и маг. фарм. спец. Јелена Стефановић Војиновић (у Београду).

Општи је утисак да је едукација одлично замишљена и спроведена и да представља

Ниш, 6. април

Нови Сад, 13. април

основу за проширење већ постојећих знања.

О значају едукације говоре и подаци о наученом када се пореди знање које смо показали пре и после одслушане едукације:

Неопходне су нам свеобухватне едукације, попут ове, јер се у свакодневном раду сусрећемо са дијабетичарима, како оним на оралној терапији тако и на инсулинској терапији, па је неопходан и завидан ниво знања за правилно праћење и саветовање наших пацијената.

Има и предлога за побољшање едукација: да радионице буду у мањим групама да би се колеге упознале са свим

неопходним детаљима у вези употребе инсулина, мерења шећера, шта радити у ситуацијама када пацијент има проблем са медицинским средством које нема ефекат и слично.

Нови Сад, 13. април

Још једном се захваљујемо колегама на одзиву и похвалама које нам свакодневно стижу, у погледу садржаја едукације и организације самог догађаја.

Пуну захвалност за исказану жељу и пружену помоћ упућујемо и нашим студентима, будућим члановима Коморе.

Обећавамо да ће оваквих и још бољих едукација бити још!

Нови Сад, 13. април

ДРУЖЕЊЕ ФАРМАЦЕУТА СА ДЕЦОМ У ВРТИЋИМА И ШКОЛАМА

Припремила: маг.фарм.снец. Соња Стојиљковић

Иницијативу Фармацеутске коморе Србије да фармацеути активно учествују у здравстеном образовању деце и подизању свести везано за очување здравља и прихватању здравих животних навика, подржао је велики број њених чланова. Једна од најлепших активности у току месеца априла јесу управо посете школским и предшколским установама које су биле посвећене превенцији настанка дијабетеса типа 2.

У великом броју школа и вртића, фармацеути су одржали низ интересантних, интерактивних радионица посвећених предшколцима и основницима, на тему: „Како да порастемо здрави и снажни“. Сходно узрасту, на радионицама се разговарало о навикама везано за исхрану

и физичку активност, а деца су кроз сликовиту презентацију видела предности здраве исхране, као и на који начин нездраве грицкалице утичу на организам.

140 ФАРМАЦЕУТА
ИСТО ТОЛИКО
УСТАНОВА
/ПРЕДШКОЛСКИХ И ШКОЛСКИХ

12000 малишана
50 градова

Најмалађи учесници у овим едукацијама добили су и специјално дизајнирану бојанку која приказује различите улоге фармацеута, указује на значај правилног узимања лекова и савет фармацеута.

Утисци наших колега након одржаних радионица наводе на јединствен закључак да сличних радионица, на различите теме, треба да буде што више. Деца су фармацеута доживели као свог пријатеља, код кога увек могу да дођу по савет како да порасту здрави и снажни. Школарци, пуни информација и знања, постављали су изузетна питања, на која није увек било лако дати одговор. Наставници и васпитачи су се распитивали за нове теме и нове радионице. Предшколци

су били одушевљени бојанкама. А наше колеге су на делу показале сву своју иновативност, те су многе радионице биле пуне најразличитијег воћа и поврћа, као најлепша пролећна башта.

Захваљујемо се свим колегама које су се ангажовале, одзив је био јако велики и на то смо веома поносни. Немогуће је навести сва имена и презимена, немогуће је и поделити све фотографије, али имајте на уму, драге колеге, да смо урадили сјајну ствар!

Сигурно сте сви изашли са широким осмесима, сигурно сте и сами много тога научили!

Велико хвала!

МЕСЕЦ ФАРМАЦИЈЕ

АКТИВНОСТИ У АПОТЕКАМА, ДОВОИМА ЗДРАВЉА И УДРУЖЕЊИМА

Припремила: маг.фарм.спец. Николина
Скорупан

Месец фармације поводом Дана апотекарства био је идеална прилика за све нас да промовишемо улогу фармацеута као поузданог партнера у превенцији и бољој контроли дијабетеса. Велики број апотека се активно укључио у ову акцију, самостално или у сарадњи са локалним домовима здравља и удружењима пацијената.

Спроведене активности, које вам презентујемо, одлична су основа за увођење стандардизоване фармацеутске услуге оболелима од дијабетеса, са циљем да се она континуирано пружа и постане саставни део наше свакодневне праксе. Велики одзив пацијената указује на њихову потребу за додатном едукацијом, као и да је свака пружена информација од изузетног значаја за бољу контролу дијабетеса и превенцију потенцијалних придружених болести.

Зато вас још једном позивамо да материјал који је припремљен од стране Фармацеутске коморе Србије преузмете и примењујете приликом саветовања пацијената оболелих од дијабетеса, како би на јединствен, стандардизован начин помогли нашим пацијентима и истовремено доказали значај фармацијске услуге у здравственом систему.

ЗУ Апотека Ваљево - Организовано саветовалиште за пацијенте оболеле од дијабетеса са акцентом на примену нефармаколошких мера, посебно навикама у исхрани и на који начин их адекватно прилагодити.

Апотека БЕНУ - У сарадњи са Центром за превенцију сомборског Дома здравља, Апотека Бену у Сомбору организовала је процену ризика за обољевање од дијабетеса тип 2, коју је обављао фармацеут, специјалиста фармакотерапије. Сваки учесник код којег је био повећан ризик за обољевање од дијабетеса је добио савет на који начин да коригује животне навике, а особе са високим индексом телесне масе су добиле одговарајуће јеловнике са рецептима. Поред тога, у сарадњи са Удружењем дијабетичара "Плави круг" у Мајданпеку, реализовано је предавање о терапији дијабетеса. Идеја је била да дијабетичари препознају фармацеута као свог најдоступнијег члана здравственог тима, да се обнове неке, њима већ познате чињенице, али и отворе нова питања и понуде нова решења за лакши живот са дијабетесом. У Удружењу пензионера у Лебану одржано је предавање на тему „Дијабетес, превенција и лечење“.

ЗУ Апотека Смедерево - Саветовање пацијената оболелих од дијабетеса, посебно везано за правилну употребу и чување инсулина као и нефармаколошке мере које прате редовну терапију.

Апотека Фармакоп - Dr Max - У оквиру ЗУА Фармакоп - Dr Max организовано је бесплатно мерење шећера у крви, које је обављао лекар, а фармацеути су активно учествовали у саветодавним активностима. Пацијентима је објашњен значај правилног дозирања лекова, константне контроле гликемије, метаболичке контроле, али и нефармаколошке мере које би требало да предузму у циљу превенције

погоршања болести и хроничних компликација. Пацијентима којима нису измерене повишене вредности шећера у крви, а поседују неки фактор ризика за обољевање од дијабетеса (генетика, гојазност, старост, хипертензија...) говорило се о превентивним мерама које би требало да примењују како би се тај ризик свео на минимум. У току акције, откривена је један особа са повећаним нивоом глукозе у крви, која до сада није регистрована као дијабетичар.

Апотеке Краљево - У сарадњи са лекаром, специјалистом интерне медицине из Опште болнице Краљево, одржана је радионица са пацијентима оболелим од дијабетеса. У другим апотекама организовано је саветовање везано за самоконтролу болести уз дељење едукативних лифлета.

Апотека Ужице - Спроведено је саветовање о правилној употреби инсулина и правилној исхрани особа са дијабетесом.

Апотека Пожаревац - Фармацеути су током две недеље код пацијената оболелих од дијабетеса вршили процену симптома дијабетесне полинеуропатије попуњавањем Упитника за брзу процену постојања сензорних симптома дијабетесне полинеуропатије (*Neuropathy Total Symptom Score* 6). Откривене су и потврђене 4 дијабетесне полинеуропатије. У једној апотеци је вршена бесплатна услуга одређивања стања коже (степен хидратације и еластичности) уз стручни савет неге коже оболелих од дијабетеса. Током једне недеље организоване су једночасовне едукације за пацијенте оболеле од дијабетеса.

Апотека Прокупље - У Прокупљу и Блацу фармацеути Апотеке Прокупље посетили су домове за негу и смештај старих лица и том приликом разговарали са корисницима и свим здравственим

радницима о важности правилне самоконтроле код дијабетичара. До краја месеца априла у свим апотекама, грађани су могли да се информишу о самоконтроли дијабетеса свакодневно од 10 до 12 часова. Апотека Прокупље је за најмлађе суграђане Топличком округа организовала конкурс под називом "Фармацеут - мој јунак у белом" где су малишани писали и

цртали на ову тему, а три најбоља рада су награђена.

Апотека Суботица - Започело спровођење стандардизоване услуге оболелима од дијабетеса, а као подршка овој иницијативи у једној апотеци је одржано мерење шећера у крви, уз савете фармацеута и заказано поновно мерење за следећи месец.

ПОСЕТА ДОМОВИМА ЗА НЕГУ И СМЕШТАЈ СТАРИХ ЛИЦА

Припремио: маг.фарм.спец. Милан Ракић

На нивоу Србије јединствен пример дале су колеге из Апотеке Прокупље које су у склопу активности обележавања Месеца фармације посетиле своје најстарије

суграђане у домовима за негу и смештај старих лица у Прокупљу и Блацу. Главни циљ ових посета био је унапређење мера самоконтроле нивоа шећера у крви.

Поред едукације коју је организовала Фармацеутска комора Србије везано за стандардизацију фармацеутске услуге код оболелих од дијабетеса, у Прокупљу су организоване и едукације у сарадњи са Српским лекарским друштвом којима су присуствовали сви здравствени радници: лекари, фармацеути, медицинске сестре и фармацеутски техничари. Овакве заједничке едукације се у Топличком округу одржавају у континуитету више од пет година, те је Месец фармације организован поводом Дана апотекарства био одличан повод за наставак ове сарадње која има вишеструке бенефите, како за пацијенте, тако и за здравствене раднике.

У оквиру ових едукација посебно су обрађене следеће области:

- Примена нових препорука за терапију дијабетеса.

- Унапређење пружања здравствене заштите особама оболелим од дијабетеса.

- Едукација пацијената за самоконтролу дијабетеса.

Позната је чињеница да се старење становништва одражава на различите аспекте друштвених и економских активности, као и да је због тога наглашен притисак на пружање здравствених услуга. Често се претпоставља да људи који имају 65 и више година чине хомогену групу, што је погрешно, јер у реалности та група је много разноврснија по читавом низу особина (материјални статус, здравствено стање, здравствено образовање и друго).

Фокус посете наших колега из Апотеке Прокупље овог пута био је усмерен на најстаријим пацијентима смештеним у домовима за негу и смештај старих лица. У оквиру ових посета, пацијенти који имају дијабетес додатно су саветовани о значају правилног одређивања нивоа шећера у крви уз презентацију КАКО и КАДА је потребно извршити мерење. Било је и додатних саветовања око редовне терапије јер старије становништво је највећи потрошач лекова (они често истовремено користе 5 или више лекова) због чега је овакав мултидисциплинарни приступ неопходан. Посете наших колега овим установама завршене су уручивањем пригодних поклона свим пацијентима.

У Месецу фармације одржане едукације су биле врло корисне из више разлога, не само због тога што су здравствени професионалци имали прилику да се подсети општих препорука о дијагностици и праћењу особа са дијабетесом, већ и да се упознају и са новим препорукама за терапију дијабетеса, као и свим оним специфичностима које постоје код самоконтроле дијабетеса.

Потреба оваквих едукација је знатно већа због саме чињенице да су глукометри и тест траке у последњих годину дана постали знатно доступнији пацијентима и да постоји реална потреба да се све старосне групе пацијената кроз едукацију науче да правилно и безбедно користе глукометре, али и спречи могућа неадекватна примена истих.

ВАШ ФАРМАЦЕУТ
ЗНА СВЕ
О ВАШЕМ ЛЕКУ

СВЕТСКИ ДАН ФАРМАЦЕУТА

25. СЕПТЕМБАР

*Проф. др Ивана Тадић, Катедра за социјалну фармацију и фармацеутско законодавство
Руководилац Центра за развој фармацеутске и биохемијске праксе
Универзитет у Београду – Фармацеутски факултет*

Пре тачно 10 година Савет Међународне фармацеутске федерације (ФИП) донео је одлуку да се 25. септембар обележава као „Светски дан фармацеута“. Од тада се ФИП залаже да током овог дана фармацеути организују активности које ће промовисати и показати колики је њихов допринос у унапређењу здравља пацијената и грађана у сваком делу света.

Тема светског дана фармацеута за 2019. годину је „Безбедни и ефективни лекови за све“. Ова тема има за циљ да промовише основну улогу фармацеута у очувању безбедности пацијената кроз побољшање безбедне употребе лекова и смањење грешака у вези са применом лекова.

Фармацеутска комора Србије је 25. септембра 2018. године охрабрила многе фармацеуте да током тог дана пруже услугу провере терапије и саветовања пацијената. Овај пројекат имао је за циљ да се потврди колики допринос бољем здрављу пацијената могу да пруже фармацеути на примарном нивоу здравствене заштите.

Интервенције фармацеута спроведене 25.9.2018. године у Србији

Интервенције фармацеута на Светски дан фармацеута спроведене су у апотекама које су се добровољно пријавиле за овај пројекат, којим је координисала Фармацеутска комора Србије.

Интервенције фармацеута биле су пружене свим грађанима, без обзира на број лекова које користе у терапији, као и старосној групи пацијената и обухватале су: преглед целокупне терапије пацијената, проверу да ли пацијенти правилно користе лекове и друге фармацеутске производе, анализу потенцијалних нежељених реакција, интеракција и саветовање пацијената о правилној употреби лекова. Свака интервенција фармацеута забележена је у папирној и електронској форми. Фармацеутима је пружена могућност да путем документа „перцептум“ обавесте лекара о потребној даљој интервенцији (нпр. предлог промене/корекције прописане терапије).

Пројекат је спроведен у 35 здравствених установа апотека, односно 204 огранака апотека. Током овог дана 233 фармацеута анализирано је терапију 1745 пацијената.

Пацијенти којима је анализирана терапија били су старости између 9 и 95 година ($h=65,31\pm 13,09$) и претежно женског пола ($N=1068, 61,20\%$). Пацијенти су користили до 10 лекова ($h=4,48\pm 2,20$) и 6 дијететских суплемената ($h=0,74\pm 0,99$). Највећи број пацијената ($N=295$) користио је истовремено 4 лека у терапији.

Анализа ставова фармацеута о томе да ли је пацијенту потребна интервенција, начин на који је пружена интервенција и

Ставови фармацеута о интервенцијама**1. Да ли је потребна интервенција код датог пацијента**

	N*	%
Да	691	39,99
Не	1037	60,01

2. Начин на који је пружена интервенција**(број недостајућих одговора фармацеута који су на прво питање одговорили потврдно N=11)**

- Дато усмено/писмено упутство пацијенту у сврху решавања проблема у вези са применом лекова	612	90,00
- Упућено писмо лекару (перцептум) о уоченим проблемима у терапији, уз предлог за корекцију/мониторинг пацијента	42	6,18
- Извршена корекција терапије пацијената након телефонске консултације са лекаром	26	3,82

3. Да ли је интервенција била успешна?**(број недостајућих одговора фармацеута који су на прво питање одговорили потврдно N=54)**

Да	395	62,01
Не	3	0,47
Непознат исход	239	37,52

*број фармацеута који је дао одговоре разликује се од иницијалног броја укључених фармацеута обзиром да нису сви фармацеути дали одговоре на сва питања

процена успешности интервенције приказане су у табели.

Фармацеутима је током уноса података био остављен простор за унос коментара за пружену интервенцију сваком појединачном пацијенту. На основу детаљне анализе коментара за 1101 пацијента, примећено је да је заправо пружен много већи број интервенција (чак 840) у односу на број који су фармацеути пријавили у почетном делу анкете.

Детаљним читањем сваког од коментара препознато је 39 различитих интервенција. Првих пет најзаступљенијих интервенција биле су:

1. пружање савета о правилној примени лекова (код 35,06% пацијената),
2. пружање савета о правилној исхрани (код 11,72% пацијената),
3. предлог за увођење дијететских суплемената (код 10,99% пацијената),

4. пружање савета о физичкој активности (код 6,36%) и

5. предложено мерење крвног притиска / нивоа глукозе из крви (5,72%).

Резултати пројекта спроведеног 2018. године указали су да постоји развијена свест фармацеута о значају пружања фармацеутских интервенција пацијентима. На основу великог броја интервенција које су фармацеути пружили током само једног дана исказана је њихова воља да се активно укључе у побољшању здравља пацијената.

Позивамо фармацеуте да и ове године активно учествују у обележавању Светског дана фармацеута и допринесу побољшању безбедне употребе лекова и смањењу грешака у вези са применом лекова код пацијената.

НОВИ ЗАКОН О ЗДРАВСТВЕНОЈ ЗАШТИТИ

Припремила: маг. фарм. спец. Драгана Рајковић

Закон о здравственој заштити објављен је у „Службеном гласнику Републике Србије“ бр. 25 од 3. априла 2019. године, а ступио је на снагу осмог дана од дана објављивања, односно 11. априла 2019. године. У овом броју објављујемо одредбе Закона које се односе на поступак издавања, обнављања, односно одузимања лиценце.

ИЗДАВАЊЕ ЛИЦЕНЦЕ

Лиценца је јавна исправа и представља одобрење за самостални рад.

Право на добијање лиценце има здравствени радник који испуњава следеће услове:

- 1) да испуњава услове у погледу образовања здравствене струке;
- 2) да је обавио приправнички стаж и положио стручни испит;
- 3) да је уписан у именик коморе;

4) да правноснажном судском одлуком није осуђен за умишљајно кривично дело на казну затвора од једне године или тежу казну, нити на казну затвора за кривично дело против здравља људи, односно да му правноснажном судском одлуком није изречена мера безбедности у складу са Кривичним закоником, и то: обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи, обавезно психијатријско лечење на слободи, обавезно лечење наркомана, обавезно лечење алкохоличара, односно забрана вршења позива, делатности и дужности због које не може обављати здравствену делатност.

Здравствени радник, корисник старосне пензије, за издавање лиценце подноси и доказ о општој здравственој способности за обављање здравствене делатности.

Лиценца се издаје се на период од 7 година, осим у случају здравственог

радника који има преко 70 година старости када се лиценца издаје на годину дана, у складу са Законом о здравственој заштити.

Уз издату лиценцу, комора обезбеђује здравственом раднику и печат који садржи број лиценце и област рада за коју је здравствени радник добио лиценцу.

Лиценца се издаје на основу Правилника о ближим условима за издавање, обнављање или одузимање лиценце члановима комора здравствених радника („Сл.гласник РС“,бр. 119/2007, 23/2009, 40/2010 и 102/2015).

ОБНАВЉАЊЕ ЛИЦЕНЦЕ

Здравствени радник подноси надлежној комори **захтев за обнављање лиценце најкасније 60 дана пре истека рока на који је лиценца издата.**

Пример:

Уколико Вам лиценца истиче 1. августа 2019. године, **захтев за обнављање лиценце треба поднети НАЈКАСНИЈЕ до 1. јуна 2019. године.**

У супротном, због законом прописане процедуре која налаже и прикупљање одређених доказа по службеној дужности, преузимате одговорност да Ваша лиценца неће бити обновљена у року, што за собом повлачи следеће консеквенце:

- **Здравствени радник који не добије, односно не обнови лиценцу**, под условима прописаним овим законом и прописима донетим за спровођење овог закона, односно којем је лиценца одузета у складу са законом, **не може обављати здравствену делатност у здравственој установи, односно приватној пракси.**

- **О необновљеној лиценци, надлежна комора одмах, а најкасније у року од 24 сата, обавештава здравствену, односно**

фармацеутску инспекцију, организацију обавезног здравственог осигурања и послодавца здравственог радника којем је лиценца одузета или није обновљена.

Здравствени радник који **не испуњава услове за обнављање лиценце** прописане овим законом и прописима донетим за спровођење овог закона, **дужан је да поднесе захтев за полагање лиценцног испита надлежној комори у року од 60 дана пре истека лиценцног периода.**

Здравствени радник, корисник старосне пензије, за обнављање лиценце подноси и доказ о општој здравственој способности за обављање здравствене делатности.

Обнављање лиценце врши се сваких седам година.

Здравствени радник преко 70 година старости обнавља лиценцу сваких годину дана.

ОДУЗИМАЊЕ ЛИЦЕНЦЕ

Комора по службеној дужности привремено одузима лиценцу здравственом раднику под условима који су прописани чланом 185 Закона о здравственој заштити (“Сл. Гласник РС”, број 25/2019).

Здравствени радник коме је надлежна комора одузела лиценцу под условима прописаним овим законом, **дужан је да у року од пет радних дана од дана достављања решења о одузимању лиценце, достави надлежној комори раније издату лиценцу и печат.**

О одузетој лиценци, надлежна комора одмах, а најкасније у року од 24 сата, обавештава здравствену, односно фармацеутску инспекцију, организацију обавезног здравственог осигурања и послодавца здравственог радника којем је лиценца одузета или није обновљена.

КАКО ПРЕПОЗНАТИ АУТИЗАМ

Припремила: маг.фарм.спец. Соња Стојиљковић

“На Светски дан свести о аутизму говоримо против дискриминације, слаavimo разноликост наше глобалне заједнице и јачамо нашу посвећеност пуном укључивању и учешћу особа са аутизмом. Подршка њима да остваре свој пуни потенцијал је витални део наших напора да одржимо обећање дато у Плану за одрживи развој 2030: да никога не оставимо иза себе.”

Генерални секретар Уједињених нација, António Guterres

Често нам у апотеке улазе родитељи чија су деца узраста око две године, често коментаришу раст и развој своје деце, и углавном су најзабринутији уколико дете још увек није проговорило. Чули су за аутизам, али не знају много о томе. Питају фармацеута. У тим ситуацијама углавном охрабримо родитеље речима да многа деца проговоре касније и да ће све бити у реду, испратимо их уз осмех и чак и не размислимо о томе, јер већина њих заиста брине без потребе. Али ако дете јесте аутистично, онда нисмо ни свесни колику смо грешку направили. Јер кључ побољшања животног исхода особа са аутизмом лежи управо у раном препознавању.

Информације које би могле користити нама фармацеутима потражила сам од г-ђе Весне Петровић, председнице Савеза удружења Србије за помоћ особама са аутизмом.

ШТА ЈЕ АУТИЗАМ?

Аутизам је сложени развојни поремећај који се обично јавља током прве 3 године живота. Многи стручњаци верују да овај проблем није изазван једним узроком. Постоје озбиљни показатељи да аутизам настаје као последица различитих фактора који утичу на развој мозга, његову структуру и функционисање. Испљава се кроз проблеме у чулном опажању, говору, мишљењу и разумевању социјалних ситуација. Због тога се понашање и однос са спољашњим светом развија другачије.

Аутизам може да се деси свакој породици и четвороструко је учесталији код дечака него код девојчица. Рана дијагностика, третман и укључивање у образовни процес су кључни за децу са аутизмом. Тако им се може помоћи да развију своје социјалне и комуникационе вештине, постану самосталнији и воде испуњенији и продуктивнији живот.

УЧЕСТАЛОСТ ЈАВЉАЊА?

Према најновијим истраживањима (*Elsabbagh et al. 2012; Fombonne, 2011; ADDM 2012; Mattila et al. 2011; Saemundsen et al. 2013; Baird et al. 2011.*). аутизам се јавља код 1/100 рођене деце. Учесталост аутизма је иста у свим срединама без обзира на расну, националну или етничку припадност, социјални или економски статус.

ШТА АУТИЗАМ НИЈЕ?

- Аутизам није ментална болест.
- Деца са аутизмом нису невоспитана деца са проблемима у понашању.
- Аутизам не настаје због “хладних” родитеља који недовољно обраћају пажњу на своју децу.
- Аутизам не настаје због емоционалне лишености и стреса.

Тачно је:

- Да су особе са аутизмом емотивне.
- Да особе са аутизмом желе комуникацију.
- Да особе са аутизмом могу да се образују.
- Да особе са аутизмом могу да раде.

КАКО ПОМОЋИ?

Постоји много програма за помоћ и рад са особама са аутизмом али ниједан није подједнако добар и довољан за свакога. Због тога у креирању индивидуалних програма морају да учествују сви непосредно заинтересовани: особе са аутизмом колико год је то могуће, родитељи, чланови породице, терапеути и ангажовани стручњаци.

Научно је доказано да се раним препознавањем, те циљаном раном интервенцијом значајно може побољшати животни исход особа с аутизмом. Све је више примера из света о особама са аутизмом који завршавају школе, факултете и оспособљавају се за разна занимања, но како би то постало правило и код нас потребна је подршка друштва.

Уз различите терапије, стручан рад, учењем, те пуно љубави, пажње и стрпљења од најранијег узраста, могуће је постићи јако пуно.

ДА ЛИ ПОСТОЈИ ЛЕК?

Лек за аутизам није пронађен. Деца са аутизмом одрастају у особе са аутизмом. Особама са аутизмом потребна је подршка током целог живота да би остварили и омогућили свој потенцијал.

САВЕЗ АУТИЗАМ СРБИЈЕ

Савез Удружења Србије за помоћ особама са аутизмом основан је 1977. године у циљу заштите и остваривања права особа са аутизмом и њихових породица. Савез је непрофитна организација и сви активни чланови, родитељи и стручњаци, су волонтери. У бази Савеза тренутно је регистрована 2381 особа са аутизмом.

Управни одбор и Скупштину Савеза чине родитељи из целе Србије. Део Савеза је и стручни тим који има саветодавну улогу. Од 2007. године Савез Аутизам Србија је члан организације Аутизам Европе, њене Скупштине и Савета Администрације.

У сарадњи са Савезом Аутизам Србија, Фармацеутска комора Србије ће у наредном периоду организовати едукацију намењену фармацеутима, као здравственим стручњацима који су у непосредном контакту са родитељима деце оболеле од аутизма, како би могли да помогну у подизању свести и допринесу бољој интеграцији особа са аутизмом.

ОДОБРЕНЕ, НЕОДОБРЕНЕ И НЕОБИЧНЕ ИНДИКАЦИЈЕ ЛЕКОВА

Припремила: маг.фарм.спец. Николина Скорупан

Проналажење нових индикација за старе, генеричке лекове, један је од начина смањења трошкова откривања новог лека. С обзиром да су лекови већ у промету за друге индикације, ране фазе клиничких испитивања се не морају поново спроводити, што смањује трошкове и скраћује време потребно за пуштање лека у промет, што у крајњој линији доноси уштеде здравственим системима. Иако је оваква пракса првобитно започета као контрола штете, након повлачења лекова из промета услед испољавања озбиљних нежељених ефеката, данас је постала глобални тренд у фармацеутској индустрији. Овде су приказани само неки примери нових индикација уз поједине примере *off-label* примене лекова.

СИЛДЕНАФИЛ

Силденафил је инхибитор фосфодиестеразе 5. Првобитно је развијен и тестиран као лек за лечење бола у грудима повезаног са болестима срца. Међутим, током испитивања је откривен утицај на еректилну функцију, због чега је овај лек 1998. добио одобрење за лечење еректилне дисфункције, у дозама 25 - 100 mg. Мање позната индикација, одобрена 2005. је лечење плућне артеријске хипертензије, за побољшање физичке способности пацијената, у дози од 3 x 20 mg дневно код одраслих и деце телесне масе > 20 kg, односно 3 x 10 mg дневно код деце телесне масе < 20 kg.

Силденафил се ван индикационог подручја користи за:

- ублажавање вазоспазма и лечење тешке исхемије и улцера код пацијената са Рајнардовим феноменом;
- побољшање сексуланих функција код жена које се лече антидепресивима.

БОТУЛИНСКИ ТОКСИН ТИП А

Иако је ботулински токсин славу стекао као естетско средство за ублажавање бора, овај лек помаже и у неким озбиљним стањима. Одобрене индикације су:

- прекомерно знојење (хиперхидроза аксиле),
- спазми мишића лица, спастицитет руке након можданог удара,
- за ублажавање симптома хроничне мигрене, рефрактарне на профилактичке лекове,
- у одређеним случајевима уринарне инконтиненције.

ТАМСУЛОСИН

Тамсулосин је селективни блокатор $\alpha 1$ адренергичких рецептора, који је одобрен за лечење бенигног увећања простате.

- Ван индикационог подручја, користи се за:
- олакшавање избацивања бубрежних каменаца (повећањем запремине и притиска мокраће и опуштањем глатких мишића мокраћовода),
 - за олакшавање мокрења код жена,
 - за лечење уринарне ретенције.

ФИНАСТЕРИД

Финастерид делује као антиандроген инхибицијом ензима 5 α редуктазе.

У дози од 5 mg, одобрен је за лечење и контролу бенигне хиперплазије простате, са циљем да се побољша проток урина, ублаже симптоми и изазове регресија увећане простате.

У дози од 1 mg, одобрен је за лечење андрогене алопеције, за повећање раста и спречавање даљег губитка косе код мушкараца. У овој дози и индикацији није регистрован на тржишту Србије.

С обзиром да алопеција код жена може бити последица прекомерне андрогене активности, користи се и код жена у третману алопеције али ван индикационог подручја. Друга *off-label* индикација је лечење хирзутизма (прекомерне маљавости) код жена.

ПАРОКСЕТИН

Пароксетин у дози од 7,5 mg је у САД одобрен за ублажавање валунга код жена у менопаузи.

Антиепилептик топирамат и β блокатор пропранолол користе се у профилакси атака мигрене.

МЕТФОРМИН

Метформин је лек првог избора у терапији дијабетеса тип 2. Осим што

снижава ниво глукозе у крви, метформин повећава осетљивост ткива на инсулин и смањује хиперинсулинемију. Због овог механизма користи се у лечењу синдрома

полицистичних јајника, иако за то још нема одобрену индикацију. Национални институт за клиничку изврсност Велике Британије у препорукама из 2004. предлаже метформин у лечењу неплодности жена са ановулаторним циклусима и индексом телесне масе већим од 25, када остале терапијске опције нису дале резултате.

ГАБАПЕНТИН И ПРЕГАБАЛИН

Габапентин и прегабалин се користе у лечењу парцијалних конвулзија и неуропатског бола. Мање је познато да се користе ван индикационог подручја за сузбијање валунга и спречавање ноћног буђења код жена у менопаузи.

БИМАТОПРОСТ

Биматопрост је лек из групе аналога простагландина који се у облику капи за очи користи у лечењу глаукома. Познато је да аналози простагландина повећавају густину и дужину трепавица. Ово споредно дејство је преведено у корист, па је 2008. године Америчка агенција за храну и лекове одобрила примену биматопроста у лечењу хипотрихозе трепавица. Овај препарат се не укапава у око, већ се помоћу стерилних апликатора наноси на ивицу горњег капка, попут ајлајнера.

НОВИ ХОРИЗОНТИ ЗА ФАРМАЦИЈУ - ПЛОВИДБА ВЕТРОВИМА ПРОМЕНА

**ТЕМА ЈЕ ФИП КОНГРЕСА КОЈИ ЋЕ СЕ ОДРЖАТИ У
АБУ ДАБИЈУ ОД 22. ДО 26. СЕПТЕМБРА 2019. ГОДИНЕ.**

Припремио: маг. фарм. спец. Милан Ракић

Овогодишњи ФИП-ов конгрес тежи да обједини резултате свих претходних конгреса кроз интеграцију образовања, науке и праксе.

Иновације знатно утичу на улогу здравствених радника због тога што све већи темпо развоја технологије условљава да се мења и сам начин пружања здравствене заштите (што представља нове изазове у здравству), али и чини да се стално појављују нове могућности. Промене су толико динамичне да од нас захтевају да одржимо корак и усмеримо све наше ресурсе ка пружању квалитетне фармацеутске здравствене заштите.

На конгресу говорници ће највећу пажњу посветити темама које ће помоћи фармацеутима да управљају овим променама. Неки ће говорити о новим трендовима у науци, пракси и образовању, док ће се други више фокусирати на нове улоге, могућности али и одговорности фармацеута.

Посебан део на конгресу посвећен је млађим колегама и улагању у њихов развој. ФИП препознаје да су млади наша будућ-

ност и да фармација не може да се развија без својих младих стручњака.

У савременом добу, хтели то да признамо или не, расте информисаност пацијената, што у великој мери утиче на начин пружања здравствене заштите. Данашњи „потрошач“ здравствених услуга дефинитивно има шире знање, способности и ресурсе да направи добар избор.

Три важна фактора која подстичу понашање „потрошача“ здравствених услуга јесу:

- пораст дигиталног здравља;
- промена става око односа пацијент-здравствени професионалац;
- ограничења трошкова.

Једна сесија на конгресу биће посвећена причама о успеху колега и има за циљ да пружи „кутију с алатима“ за све оне учеснике који желе да сличне пројекте имплементирају у праксу својих земаља.

Циљ Међународне фармацеутске федерације (ФИП-а) јесте да окупи све заинтересоване стране како би струка била спремна за промене које су пред нама, а колеге додатно биле охрабрене да се укључе у овај процес.

ПРЕДСТОЈЕЋИ ДОГАЂАЈИ КЕ

ВИРТУЕЛНА ШКОЛА ОБРАЗОВАЊА

- ТЕСТ Деменција - значај терапије и комплијансе**
/до 21.08.2019. године
- ТЕСТ Рационална примена антибиотика у лечењу најчешћих акутних инфекција горњих респираторних путева**
/до 21.08.2019. године
- ТЕСТ Фитотерапија бенигне хиперплазије простате**
/до 19.11.2019. године
- ТЕСТ Употреба матичног млека и пчелињег полена у менопаузи**
/до 19.11.2019. године
- ТЕСТ Комуникација као основ пружања фармацеутских клиничких услуга**
/до 4.3.2020. године
- ТЕСТ Стандардизација фармацеутске услуге код пацијената са дијабетесом**
/до 20.5.2020. године

Сви пакети Виртуелне школе образовања акредитовани су са 5 бодова за учеснике који успешно положе тест.

ФАРМАЦЕУТСКИ ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

On-line курс континуиране едукације: **Превенција и терапија грипа и прехладе**

Курс је акредитован под бројем: Б-45/19 и важи до 4.3.2020. године.
Успешним похађањем полазници стичу 5 бодова.

Пријава: studentska.praksa@pharmacy.bg.ac.rs или путем телефона 011 3951 206
Координатор: проф. др Ивана Тадић

Цена курса: 1500 динара.

TRESIBA[®]

insulin degludek

**menjamo
dijabetes**

Novo Nordisk Pharma d.o.o.
Milutina Milankovića 9b
11070 Beograd, Srbija

